

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО МАЙЧИН ТУРСКИ ЕЗИК ЗА IV КЛАС ИЛИ ЧЕТВЪРТА ГОДИНА НА ОБУЧЕНИЕ (ИЗБИРАЕМИ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ И/ИЛИ ФАКУЛТАТИВНИ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ)

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Чрез образователно-възпитателния процес по майчин турски език в IV клас или през четвъртата година на обучение се цели:

- усъвършенстване на уменията на учениците за овладяване на майчиния език чрез формиране на основните комуникативно-речеви умения – слушане, книжно говорене и писане, четене и слушане с разбиране, свободно общуване;
- задълбочаване, обогатяване и систематизиране на знанията за строежа на турския книжовен език, езиковите и речевите единици; за прилагане на определени правоговорни, правописни и граматически норми в речевата практика на учениците;
- усъвършенстване на уменията на учениците за възприемане, осмисляне и интерпретиране на художествен текст от турски, български и световни автори, кратки по обем и достъпни по съдържание, съобразно възрастта на учениците;
- усъвършенстване на комуникативно-речевите умения и компетентности на учениците за конструиране и създаване на собствен текст по словесна или визуална опора;
- развитие на качества като наблюдателност, логическото мислене, въображение, познавателни интереси и творчески способности на учениците;
- формиране и обогатяване на знания и отношения, свързани с нравствени и естетически ценности.

В учебното съдържание, определено с учебната програма за IV клас или за четвърта година на обучение, чрез систематизиране, обогатяване и надграждане продължава процесът на овладяване на езикови и литературни знания, започнал в предходните класове. Включва се нова информация за частите на речта (съществително име, прилагателно име, местоимение, глагол, сегашно-бъдеще време, минало свършено и минало неопределено време на глагола), главни части на простото изречение (подлог и сказуемо), пряка и непряка реч, правопис, антоними.

Акцентите при овладяване на знанията за литература са върху определени жанрови проявления от литературата и фолклора за деца (пословици, приказки и басни), видове текст (диалог, монолог), автор на литературно произведение.

Учебната програма по майчин турски език за IV клас или за четвърта година на обучение представя учебното съдържание тематично, като за всяка тема са определени очакваните резултати от обучението и усвояването на новите понятия.

Тази учебна програма осигурява възможност за изучаване на учебния предмет *майчин език* в зависимост от годината на обучение за ученици извън IV клас при условията на Закона за предучилищното и училищното образование.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови знания
Езиково обучение		
<p>1. Гласните и съгласните звукове в турския език</p>	<p>Различава и правилно изписва звучните и беззвучните съгласни p, ç, t, k в края на думите. Разбира връзката между книжовен изговор и правопис на звуковете; познава отношенията между звуковете като градивни единици на думата. Владее правоговора и правописа на беззвучните съгласни p, t, k, ç в края на думите; на ğ между две гласни; правоговор и правопис на думи с чужд произход, съдържащи две съседни гласни.</p>	
<p>Думата като част на речта</p>	<p>С помощта на учителя определя морфемния състав на думата – корен, наставка, окончание. Образува производни думи с помощта на наставки. Образува и употребява сложни думи. Пише правилно сложни думи. Разграничава и употребява правилно в речта си съществителни собствени и съществителни нарицателни имена в ед. и мн. ч. Разпознава и пише правилно видовете съществителни имена. Отделя правилно окончанията на съществителните собствени имена с разделителен знак. Образува умалителни съществителни и прилагателни имена с помощта на наставки. Познава значението на частиците за степенуване и образува засилените форми на прилагателните имена. Степенува прилагателни имена. Разпознава словосъчетанията с прилагателни имена. Познава и пише правилно видовете числителни имена. Употребява и пише правилно видовете местоимения. Определя сегашно, минало, бъдеще и сегашно-бъдеще време на глагола. Разграничава и употребява правилно глаголите в 1,2 и 3 л., ед. и</p>	<p>степенувано прилагателно име/sıfatlarda derece</p> <p>засилени форми на прилагателното име/pekîştirme sıfatları</p> <p>словосъчетание с прилагателни/sıfat tamlaması</p> <p>числително бройно име/asıl sayı</p> <p>числително редно име/sıra sayısı</p> <p>показателни местоимения/gösterme adlı</p>

	<p>мн. ч. Пише правилно личните окончания на глаголните форми за ед. и мн. число в сегашно, минало, бъдеще и сегашно-бъдеще време на глагола.</p> <p>Употребява съвместно сегашно, минало, бъдеще и сегашно-бъдеще време на глагола.</p> <p>Употребява и пише правилно частите на речта.</p> <p>Пише правилно, четливо и красиво.</p> <p>Пише правилно личните окончания на глаголните форми за ед. и мн. число в сегашно, минало, бъдеще и сегашно-бъдеще време на глагола.</p> <p>Употребява правилно препинателни знаци.</p>	<p>въпросителни местоимения/soru adlı неопределени местоимения/belgisiz adlı</p> <p>сегашно – бъдеще време/geniş zaman</p> <p>минало свършено време/görülen (belirli) geçmiş zaman</p> <p>минало неопределено време/öğrenilen (belirsiz) geçmiş zaman</p>
<i>Думата като речникова единица</i>	<p>Използва с помощта на учителя езиковата единица дума в конкретната комуникативна ситуация.</p> <p>Разпознава антонимите, прави сравнение между синоними и антоними.</p> <p>Обяснява лексикалното значение на думи от активния речник.</p> <p>Търси думи с правописни особености в правописен речник.</p> <p>Познава учебни речници.</p>	антоними/zıt anlamlı sözcükler
<i>Изречението като езикова единица</i>	<p>Познава простото изречение по състав.</p> <p>По броя на сказуемите се ориентира за броя на простите изречения.</p> <p>Разпознава сказуемото и подлога като главни части на изречение. Разпознава сказуемото като най-важната част на изречението.</p> <p>Разпознава извършителя на действието (подлога) в изречението.</p> <p>Съгласува подлога и сказуемото.</p> <p>Прави разлика между пряка реч и непряка реч.</p>	<p>основни части на изречението/tümcenin temel öğeleri</p> <p>второстепенни части на изречението/tümcenin yardımcı öğeleri</p> <p>сказуемо/yüklem</p> <p>подлог/özne</p> <p>съгласуване на подлога и сказуемото/özne yüklem uyumu</p> <p>изречения с правилен словоред/kurallı tümce</p> <p>изречения с неправилен словоред/devrik tümce</p>

		пряка реч/dolaysız söz непряка реч/dolaylı söz
Текст и общуване	<p>Прави връзка между тема и заглавие на текста.</p> <p>Разграничава епизодите в изучаваното произведение.</p> <p>Разграничава автора на произведението от неговия герой.</p> <p>Съставя и конструира кратък текст.</p> <p>Устно преразказва съдържанието на художествен или нехудожествен текст.</p> <p>Съчинява и пише текст по съдържание на изучавано литературно или фолклорно произведение, може да съчинява текст по художествена картина.</p> <p>Редактира свой и чужд текст.</p> <p>Прави изказване по зададена тема като се ориентира в комуникативно-речевата ситуация.</p> <p>Прави устен преразказ на текст, разказва устно по картина.</p>	поука/ ibret, ders послание/ileti
Литературно обучение		
<p>Тематични области на литературните и фолклорни текстове</p> <p>1. Човекът в света на фолклора</p>	<p>Разграничава автора на произведението от неговия герой.</p> <p>Сравнява случки и герои в литературни и фолклорни произведения.</p> <p>Открива в изучавани или прочетени самостоятелно фолклорни произведения изобразени обредни действия във връзка с даден обичай.</p> <p>Прави паралел по отношение на празниците, традициите и обичаите на български граждани с друг етнически произход,</p> <p>Съпоставя в практически план тематично близки фолклорни творби на турски и български език.</p>	Благопожелание/iyi dilek епитет/vasıf
2. Човекът и природата	<p>Описва адекватно с думи наблюдаваните предмет, явление, животно, човек и др.</p> <p>Съчинява своя приказка, разказ, басня, стихотворение по предложена словесна опора (начало, край, герой, пословица, рими).</p>	

<p>3. <i>Човекът и другите</i></p> <p>4. <i>Аз и моят свят</i></p>	<p>Обрисува с думи картини от литературното произведение.</p> <p>Отговаря на достъпни въпроси, свързани със съдържанието на изучавания текст – случка, герои и др.</p> <p>Познава основните особености на турското стихосложение.</p> <p>Познава някои произведения на турски поети и писатели от България.</p> <p>Пише кратък текст, стихотворение, кратко лично писмо/поздравителна картичка, като при необходимост използва опорни думи.</p> <p>Открива и осъзнава посланието на текстовете.</p> <p>Описва героите в изучавано произведение.</p>	<p>четиристишие, строфа/dörtlük двустистишие/beyit стих/mısra рима/kafiye/ пауза/ durak</p>
<p><i>Читателски опит</i></p>	<p>Познава произведения от детската литература, свързани с културното многообразие и нравствените добродетели на българския и турския народ.</p> <p>Познава и разбира съдържанието на текстове от известни автори от класиката и съвременната литература за деца и на фолклора, посветени на българския и турския народ, приятелството, знанието.</p> <p>Свободно изразява предпочитания към автори и заглавия на литературни и фолклорни произведения на различни култури.</p>	

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНИТЕ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишен брой часове за изучаване на учебния предмет в IV клас или през четвъртата година на обучение в избираемите учебни часове и/или факултативните учебни часове – 68.

Препоръчително разпределение на учебните часове

За нови знания	50%
За упражнения, преговор, обобщение и практически дейности	50%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценяването на ученика по майчин турски език в IV клас или през четвъртата година на обучение има за цел установяване на постигнатите резултати по време на учебната година. Очакваните резултати от обучението по майчин турски език, описани в учебната програма, се установяват чрез: наблюдение; диктовка; препис; задачи за създаване на кратки текстове в устна и писмена форма; задачи за четене на глас; задачи за четене по роли; подборно четене; задачи за съставяне план на свой и чужд текст; преразказ на художествен текст; словесно обрисване; задачи за

конструиране на собствен текст по дадена словесна или визуална опора; тестови задачи.

Текущи оценки за учебен срок	
Устни изпитвания и участия в работа в клас	минимум 1 оценка
Писмени изпитвания и домашни работи	минимум 1 оценка

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Учебното съдържание по майчин турски език в IV клас или през четвъртата година на обучение допринася за постигане на следните ключови компетентности:

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
<i>Компетентности в областта на българския език</i>	Трансформиране на кратки текстове на български език. Моделиране на изречения. Съпоставяне на турски и български думи и изрази. Съпоставяне на просто изречение и на мястото на сказуемото в българския и турския език.
<i>Умения за общуване на чужди езици</i>	Сравнява и осмисля речникови значения, синтактични конструкции от турски език и от изучавани други езици. Използва познанията за езиковите единици и закономерности при усвояване на граматична система на други езици.
<i>Дигитална компетентност</i>	Използва литература от електронни библиотеки и от други електронни източници. Използва мултимедия за представяне на конкретни изследователски задачи.
<i>Умения за учене</i>	Работи в библиотека. Използва различни видове речници. Предава прочетената информация на други, получена от различни източници.
<i>Социални и граждански компетентности</i>	Умее да работи в екип. Разбира нормите на поведение при различните общества и среди. Проявява толерантност и учтивост към събеседника. Съобразява се с другите ученици, проявява уважение към тяхното мнение.
<i>Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество</i>	Използва познанията си по турски език и граматика при анализ и коментар на художествени текстове, предвидени за изучаване в литературното обучение. Осъзнава ролята на езика в историческото развитие на общностите. Проявява толерантност и уважение към културната различност.

Забележка: Посочените дейности са примерни и не изчерпват възможностите за изграждане на междупредметни връзки.